

Övergripande miljöfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet sammanlagt 29 motionsyrkanden som rör övergripande miljöfrågor från den allmänna motionstiden 2012. De frågor som tas upp avser bl.a. miljömålen, miljöprovningar enligt miljöbalken, lokalt och regionalt miljöarbete, vissa tillstånds- och ersättningsfrågor och terrängkörningslagen.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till att det pågår ett beredningsarbete inom Regeringskansliet som rör de väckta förslagen eller att frågan är under utredning.

Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen tidigare har behandlat under mandatperioden, och dessa motionsförslag behandlas därför förenklat. I betänkandet finns sju reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Miljömålen	6
Miljöprövningar	10
Översyn av miljöbalken m.m.	18
Naturens rättigheter	20
Terrängkörningslagen m.m.	22
Inomhusmiljö	24
Motioner som bereds förenklat	26
Reservationer	28
1. Miljömålen, punkt 1 (S, V)	28
2. Miljöprövningar, punkt 2 (MP, V)	29
3. Miljöinvesteringar, punkt 3 (S)	30
4. Översyn av miljöbalken m.m., punkt 4 (S)	30
5. Översyn av miljöbalken m.m., punkt 4 (V)	31
6. Terrängkörningslagen m.m., punkt 6 (S, MP, V)	32
7. Inomhusmiljö, punkt 7 (MP, V)	32
Särskilda yttranden	34
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (S)	34
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (MP)	34
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (SD)	34
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (V)	34
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	35
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8	39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Miljömålen

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ442 av Jennie Nilsson m.fl. (S) och

2012/13:MJ460 av Sven Britton m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 1 (S, V)

2. Miljöprövningar

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ290 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1–3,

2012/13:MJ446 av Jonas Eriksson och Bodil Ceballos (båda MP) och

2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7.

Reservation 2 (MP, V)

3. Miljöinvesteringar

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ247 av Louise Malmström (S).

Reservation 3 (S)

4. Översyn av miljöbalken m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 och

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (V)

5. Naturens rättigheter

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ448 av Valter Mutt och Annika Lillemets (båda MP).

6. Terrängkörningslagen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ394 av Erik A Eriksson och Johan Hedin (båda C) och

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 46.

Reservation 6 (S, MP, V)

7. Inomhusmiljö

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ319 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (MP, V)

8. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 26 mars 2013

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Kristina Nilsson (S), Linda Wemmert (M) och Staffan Danielsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 29 motionsyrkanden om övergripande miljöfrågor från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna tar upp frågor som rör miljömålen, miljöprövningar enligt miljöbalken, lokalt och regionalt miljöarbete, vissa tillstånds- och ersättningsfrågor och terrängkörningslagen.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks, i huvudsak med hänvisning till pågående beredningsarbete som rör de väckta förslagen eller att frågan är under utredning. Av dessa tar 17 yrkanden upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Utskottet uppvaktades den 12 mars 2013 av representanter för Svensk vattenkraftsförening.

Utskottets överväganden

Miljömålen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S) om lokalt och regionalt miljöarbete som rör miljömålen och om etappmål för Giftfri miljö.

Jämför reservation 1 (S, V).

Motionerna

I fråga om förutsättningar för lokalt och regionalt miljöarbete anförs i motion 2012/13:MJ442 av Jennie Nilsson m.fl. (S) att riksdagen har beslutat om sexton miljömål. För att dessa ska bli verklighet måste de brytas ned och arbetas med ute i kommuner och regioner. Det är angeläget att utveckla lokala handlingsplaner med mer konkreta och uppföljningsbara miljömål. Regeringen bör för sin del aktivt arbeta för en bättre miljö, men bör också ge förutsättningar för lokalt och regionalt miljöarbete.

Regeringen bör enligt motion 2012/13:MJ460 av Sven Britton m.fl. (S) yrkande 3 skyndsamt bereda Miljömålsberedningens förslag på nytt etappmål för Giftfri miljö som handlar om ökad miljöhänsyn i läkemedelsanvändningen. Det saknas kunskap om hur den ökade medicinanvändningen inverkar på medicinhalten i det renade avloppsvattnet. Nästan alla läkemedel som intas utsöndras i avföring eller urin, antingen som intakta substanser eller nedbrutna i mindre beståndsdelar. Allt återfinns slutligen i avloppsvattnet. De läkemedelsrester som tar sig igenom reningsverken påverkar vattenlevande djur och växter. Vid sidan av insatser för att minska överförbrukning av läkemedel är det angeläget att öka resurserna till forskning kring läkemedelsresters miljöpåverkan.

Utskottets ställningstagande

Miljömålsberedningen

Under våren 2010 beslutade riksdagen om inriktningen för miljöpolitiken och en ny målstruktur för miljöarbetet med ett utvecklat generationsmål (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Målstrukturen innebär att miljöarbetet ska vara strukturerat med ett generationsmål, miljökvalitetsmål och etappmål (jfr prop. 2012/13:1 utg.omr. 20). För att nå en bred politisk samsyn kring miljöfrågorna aviserade regeringen i propositionen att en parlamentarisk beredning skulle inrättas.

Regeringen beslutade den 1 juli 2010 att tillkalla en parlamentarisk kommitté, Miljömålsberedningen (dir. 2010:74), med uppdrag att lämna förslag till regeringen om hur miljökvalitetsmålen och generationsmålet kan nås

(jfr bet. 2012/13:MJU10). Miljömålsberedningen ska hantera frågor som kräver politiska avvägningar eller som är särskilt komplexa. Den ska ge regeringen råd om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås på ett sätt som är kostnadseffektivt ur ett samhällsperspektiv. Vidare är beredningens uppgift att föreslå strategier inom områden som regeringen prioriterat. Beredningen ska hantera frågor som berör flera samhällsintressen och som därigenom kräver politiska avvägningar eller områden som är särskilt komplexa och kännetecknas av stor osäkerhet. Strategier inom komplexa områden är ofta målövergripande och kan därför bidra till att generationsmålet och flera miljö kvalitetsmål nås. Beredningens övergripande uppdrag är att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder inom områden som har prioriterats av regeringen och att ge råd till regeringen om hur generationsmålet och miljö kvalitetsmålen kan nås. I detta ingår att föreslå etappmål. Arbetet ska genomföras i nära samarbete med näringsliv, ideella organisationer, kommuner och myndigheter. Det övergripande uppdraget gäller t.o.m. 2020. Beredningen kommer under denna tid att få tilläggsdirektiv i enlighet med regeringens prioriteringar. I december 2010 lämnades det första delbetänkandet, där beredningen föreslår en handlingsplan för att utveckla strategier i miljömålssystemet (SOU 2010:101).

I mars 2012 överlämnades delbetänkandet Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) med en problemanalys som grund för det fortsatta arbetet. Analysen inkluderar prioriteringar och avgränsningar för det fortsatta arbetet. Delrapporten innehåller även en tidsplan för kommande rapporteringar. I delrapporten redovisas en problemanalys som grund för det fortsatta arbetet. Beredningen avser att den 15 juni 2013 lämna en delrapport med inriktning på utredningsfrågorna om hur arbetet med skydd och skötsel av landområden bedrivs. Uppdraget ska slutredovisas den 15 juni 2014.

Giftfri miljö

Riksdagen beslutade 2010 även om ändrad innebörd av miljö kvalitetsmålen Bara naturlig försurning, Giftfri miljö och Säker strålmiljö och beslutade att det tidigare delmålet till 2020 för Begränsad klimatpåverkan utgår och ersätts med ett etappmål med samma lydelse.

Regeringen beslutade våren 2012 om reviderade preciseringar till samtliga miljö kvalitetsmål förutom till Begränsad klimatpåverkan och om sammanlagt 13 etappmål inom områdena luftföroreningar, farliga ämnen, avfall och biologisk mångfald (M2012/1171/Ma). Enligt riksdagens beslut (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) ersätter de beslutade etappmålen tidigare delmål.

Miljömålsberedningen konstaterade i utredningsbetänkandet Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö (SOU 2012:38) att förutsättningarna för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö inte kommer att vara på plats till 2020 trots att åtgärder har vidtagits. Med nuvarande arbete kommer det att dröja mycket länge innan

målet kan nås. Beredningens strategi är att öka möjligheterna att uppnå målet. För att kunna göra detta behöver samhället prioritera och kraftsamla sina insatser. I betänkandet redovisas vad som krävs för att uppnå målet om en giftfri miljö och generationsmålets delar om minimal miljöpåverkan på människors hälsa och kretslopp fria från farliga ämnen. Miljömålsberedningen har analyserat tänkbara åtgärder och prioriterar bland dessa. Beredningen föreslår etappmål för de allra viktigaste insatserna och väljer de åtgärder som bedöms vara mest verkningsfulla och kostnadseffektiva. I betänkandet redovisas även ett förslag till etappmål. Enligt uppgift från Miljödepartementet kan regeringens beslut om etappmål förväntas under 2013, och en proposition eller skrivelse i ämnet planeras under hösten 2013.

Genom ett beslut den 22 september 2011 uppdrog regeringen till en utredare (tilläggsdirektiv 2011:82) att bl.a. överväga om miljöaspekter bör beaktas vid subventionsbeslut. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har i sin praxis inte vägt in miljöhänsyn vid beslut om att ett läkemedel ska ingå i läkemedelsförmåner. Utredaren ska analysera och pröva om TLV bör väga in miljöaspekter i förmånsbeslut för samtliga läkemedel, redovisa vilka praktiska förutsättningar som måste vara uppfyllda för att miljöaspekter ska kunna vägas in vid förmånsbeslut och belysa hur ett beaktande av miljöaspekter vid beslut om förmån skulle påverka läkemedelskostnaderna och hur miljön skulle påverkas i tillverkningsländer utanför Europa. Utredningen ska redovisas den 1 april 2013.

Regeringen presenterade 2010 en nationell läkemedelsstrategi i syfte att utveckla läkemedelsanvändningen till att bli effektivare och säkrare för patienterna (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9). I strategin konstateras att det finns behov av att samordna, koordinera och prioritera det nationella läkemedelsarbetet. Strategiarbetet leds av en högnivågrupp med representanter från berörda myndigheter, landsting, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), läkemedelsindustrin, apoteksbranschen och sjukvårdsprofessionerna. I handlingsplanen för 2013 inom den nationella läkemedelsstrategin konstateras att det fortfarande finns betydande brister i kunskapen om effekterna av läkemedelsrester i miljön, i form av exempelvis kontaminering av dricksvatten, och vilka effekter för människors och djurs hälsa som detta på sikt kan ge upphov till. Vidare saknas kunskap om vilka strategier och metoder som är mest effektiva för att läkemedel inte ska spridas till miljön, exempelvis vilka insatser som skulle kunna göras för att minska kassation av läkemedel respektive vilka åtgärder som kan vidtas vid reningsverk.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra, investerar 94,2 miljoner kronor i forskningsprogrammet Mistra Pharma som löper 2008–2016. Huvudsyftena med Mistra Pharma är att identifiera läkemedelssubstanser som utgör en risk i vattenmiljön och föreslå strategier för riskminskning. Inom programmet testas läkemedels effekter på fiskar, grodor och vattenloppor. Mekanismer för uppkomst av antibiotikaresistens studeras också med hjälp av molekylärbiologiska tekniker. Dessutom utvecklas nya strategier för tidig identifiering av miljöfarliga läkemedel i syfte att bidra till en

förbättrad lagstiftning på EU-nivå. Programmet innefattar också ett projekt för processteknisk utveckling för kommunala reningsverk så att de ska kunna bryta ned och avlägsna de farligaste läkemedelssubstanserna. Detta arbete pågår både i laboratorieskala och i pilotförsök ute på reningsverken.

Utskottet anser att resultatet av det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motion 2012/13:MJ460 (S) yrkande 3 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Lokalt och regionalt miljöarbete

Länsstyrelserna ska enligt regleringsbrevet för 2013 redovisa de insatser som genomförts för att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik för energiomställning och minskad klimatpåverkan och insatser för att utveckla och genomföra regionala åtgärdsplaner för det klimat- och energistrategiska arbetet i samverkan med berörda lokala och regionala aktörer. Vidare bör insatser redovisas för att stärka samverkan såväl inom respektive länsstyrelse som mellan länsstyrelserna för att gemensamt utveckla länsstyrelsernas arbete med att förverkliga regeringens politik för minskad klimatpåverkan och energiomställning m.m.

Länsstyrelserna ska vidare utveckla och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Arbetet med åtgärdsprogrammen ska redovisas översiktligt. Regeringen har i den nationella innovationsstrategin (oktober 2012) som ett delmål angett att regionala strategier för innovation är förankrade i ett samlat regionalt ledarskap och att innovationsklimatet har en avgörande betydelse för den regionala utvecklingskraften.

Regeringen presenterade i september 2011 en miljöteknikstrategi för utveckling och ökad export. Sammanlagt omfattar strategin 400 miljoner kronor, fördelat med 100 miljoner kronor per år under perioden 2011–2014. Regeringens miljöteknikstrategi har tre huvudmål, nämligen att åstadkomma goda förutsättningar för framväxt och utveckling av miljöteknikföretag i Sverige, att främja export av svensk miljöteknik och därmed bidra till hållbar ekonomisk tillväxt i Sverige och globalt och att främja forskning och innovation inom miljöteknik och göra det lättare att kommersialisera innovationer.

Naturvårdsverket presenterade i december 2012 Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050 (rapport 6537). Där anges t.ex. att planlagstiftningen och dess tillämpning behöver förändras för att samhället ska bli transportsnålt. Områden som bör förstärkas är regional planering, utveckling av verktyg och gemensamma målbilder. Utvecklingen av framtida transport- och energibehov påverkas i hög grad av samhällsplanering, t.ex. att översiktsplaner upprättas, och av inriktningen på de nationella och regionala transportinfrastrukturplanerna. Eftersom resande och godstransporter alltmer sker utanför den egna kommunen behöver bebyggelse-, transport- och översiktsplaneringen ske också på regional

nivå, vilket inte är ett krav i dag. Sverige har ingen tydlig planeringshierarki, som en del andra länder, vilket gör det svårare att få genomslag för nationella mål på den lokala nivån. En nyckel är att den regionala nivån är med mer i planeringen. Rapporten bereds nu i Miljödepartementet.

Utskottet har tidigare redovisat att Miljömålsberedningen ska genomföra sitt arbete i nära samarbete med näringsliv, ideella organisationer, kommuner och myndigheter.

I ovan nämnda miljömålsproposition (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377) framhålls att en hållbar samhällsutveckling är av yttersta vikt för att nå miljökvalitetsmålen. Genom verktyg som översiktsplanering, detaljplanering, områdesbestämmelser, miljökonsekvensbeskrivningar, bygglov och rivningslov kan kommunerna delvis styra den långsiktiga utvecklingen i den fysiska miljön. Verktygen är reglerade i plan- och bygglagen och har kopplingar till miljöbalken. Den fysiska planeringen ska utgå från ett helhetsperspektiv, dvs. den ska beakta miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter för samhällsutvecklingen.

Sommaren 2010 beslutade riksdagen i enlighet med propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10: CU25, rskr. 2009/10:366). Enligt riksdagens beslut ska lagstiftningen ge stöd för en mer strategisk översiktsplan som beaktar relevanta nationella, regionala och mellankommunala mål, planer och program. Förändringarna innebär bl.a. att det ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med exempelvis regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur och miljökvalitetsmålen.

Utskottet är mot den redovisade bakgrunden inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen och föreslår att motion 2012/13: MJ442 (S) lämnas utan åtgärd i den mån motionen inte har tillgodosetts med vad som anförts.

Miljöprövningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP) om handläggningstider, om branschkunskapen hos prövnings- och remissmyndigheter, om samråd, om vägledning för prövningar, om obligatorisk försäkring för återställning och om en samlad översyn av miljöbalken och minerallagen.

Jämför reservationerna 2 (MP, V) och 3 (S).

Motionerna

Enligt motion 2012/13: MJ247 av Louise Malmström (S) bör handläggningstiderna och villkoren för företag som vill göra miljöinvesteringar ses över. För stora företag försvårar de långa handläggningstiderna inom miljölag-

stiftningens område investeringar som skulle vara miljömässigt fördelaktiga. Med en genomsnittlig processtid på fyra år hinner t.ex. utländska investerare tröttna och välja ett annat land än Sverige att etablera sig i. För små företag kan det i stället vara de stora investeringskostnaderna som sätter stopp.

I motion 2012/13:MJ290 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1 anfördes att branschkunskapen hos prövnings- och remissmyndigheter bör förstärkas för att få snabbare handläggning och ökat fokus på väsentliga miljöfrågor. Minerallagen och miljöbalken gäller parallellt. Lagstiftningen på det mineralpolitiska området speglar att flera olika intressen ska tillgodoses samtidigt. Vidare framhålls i motionen behovet av att utarbeta ett bättre samrådsförfarande mellan markägare, kolliderande intressen och gruvindustrin samt att genomföra försök med en opartisk medlare (yrkande 2). Ett av grundproblemen är bristen på samråd; särskilt i fall där olika riksintressen möts finns i dag en onödig tröghet. Slutligen vill motionärerna framhålla behovet av att utarbeta en vägledning för hur domstolar ska hantera prövningar vad gäller tid för remissvar, antal remissomgångar och utformning av remissyttranden (yrkande 3). Endast ändringen ska prövas och varje verksamhet bör prövas för sig. Miljökonsekvensbeskrivningar bör vara ett krav endast när det är motiverat.

Förutsättningarna för och konsekvenserna av en obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring bör utredas enligt motion 2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7. Naturvårdsverket har påpekat att man behöver ställa högre krav på lönsamhetsbedömningar enligt minerallagen så att även beräknade kostnader för efterbehandling omfattas. Man bör också utreda möjligheterna och konsekvenserna av en obligatorisk försäkring för gruvbolagen som tar deras kostnader i de fall de inte själva klarar av att återställa eller sanera efter sin verksamhet.

Enligt motion 2012/13:MJ446 av Jonas Eriksson och Bodil Ceballos (båda MP) bör en samlad översyn göras av minerallagen och miljöbalken i syfte att stärka miljöhänsyn och samernas intressen. Mycket av det prospekteringsarbete som bedrivs i dag sker inom renskötselområdet. I vissa fall leder dessa prospekteringar till etablering av gruvor inom områden som är viktiga för rennäringen, övrig samisk markanvändning och kultur. Gruvetableringar påverkar miljön och omgivningen på många fler sätt än enbart själva brytningen. För att bryta krävs infrastruktur, energi och en mängd servicefunktioner i närområdet och regionen. Samebyarna har historiskt sett haft invändningar mot hur verksamheter, t.ex. gruvor, har planerats, beslutats om och genomförts. Sveriges riksdag och regering har uttalat att samerna utgör en ursprungsbefolkning i Sverige som är lika gammal eller äldre än landets majoritetsbefolkning. Denna urfolksdefinition ger samerna en särställning i folkrättslig mening.

Utskottets ställningstagande

Handläggningstider m.m.

När det gäller motionsförslagen om miljöprovningar vill utskottet peka på såväl genomförda som planerade förenklingar och effektivisering av miljöprovningarna (bet. 2011/12:MJU11). Utgångspunkten för utskottets ställningstagande är att industriella verksamheter är betydelsefulla för tillväxt och för att skapa nya jobb, men att sådana verksamheter samtidigt kan ha stor påverkan på människors hälsa och på miljön. Deras miljökonsekvenser har därför även i hög grad samhällsekonomiska konsekvenser.

Utskottet konstaterar att det genom miljöbalken har åstadkommit en samlad och integrerad miljöprovning som ger en helhetsbild av alla de olika miljöeffekter som en verksamhet riskerar att medföra. En sådan provning är nödvändig för att säkerställa att skyddet för såväl människors hälsa som miljön upprätthålls. Provningsen enligt miljöbalken inbegriper också de EU-krav som ställs på miljöprovningen. Enligt utskottets mening sker det samtidigt en ständig utveckling av miljölagstiftningen, bl.a. genom det arbete som bedrivs inom EU.

För att förbättra gemenskapspolitiken för industriutsläpp föreslog EU-kommissionen en översyn av den gällande lagstiftningen, vilket resulterade i att IPPC-direktivet och sex befintliga sektorsdirektiv som rör industriverksamhet och energiproduktion omarbetades till ett enda direktiv om industriutsläpp (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp, även förkortat IED-direktivet). De lagändringar som behövs för att genomföra direktivet har beslutats genom att proposition 2012/13:35 Nya regler för industriutsläpp antogs av riksdagen (bet. 2012/13:MJU5, rskr. 2012/13:101). För att direktivet ska bli helt införlivat i den svenska lagstiftningen planeras ett antal förordningsändringar under mars 2013.

Utskottet konstaterar att regeringen har genomfört ett flertal åtgärder för att förenkla och samordna miljöprovningen och korta handläggningstiderna. En av åtgärderna är att fem mark- och miljödomstolar och en mark- och miljööverdomstol har bildats för att ersätta de tidigare miljödomstolarna, fastighetsdomstolarna och miljööverdomstolen (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Genom reformen har handläggningen av miljömål, mål enligt plan- och bygglagen och fastighetsmål koncentrerats till de nya domstolarna. Mark- och miljödomstolarna får 2013 ett tillskott på 35 miljoner kronor och 25 miljoner kronor per år fr.o.m. 2014.

Riksdagen har beslutat att provningen av tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-verksamheter, koncentreras från 21 länsstyrelser till tolv, detta för att få en effektivare och mer ändamålsenlig provning av ansökningar om tillstånd till B-verksamheter samt tydliggöra miljöprovningssdelegationernas och länsstyrelsernas olika roller (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Därefter har förordningen

(2011:1237) om miljöprövningsdelegationer trätt i kraft den 1 juni 2012. Vidare uppdrog regeringen den 1 december 2011 åt vissa länsstyrelser att redovisa handläggningstider. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in. I uppdraget ingick att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och vad som kan göras för att åstadkomma en kvalificerad och mer effektiv prövning av B-verksamheter. I slutrapporten den 1 mars 2013 konstateras att flera av länsstyrelserna har genomfört organisationsförändringar för att vässa hanteringen av sina prövningsärenden, och en handläggningsrutin har tagits fram. Länsstyrelserna får ytterligare 40 miljoner kronor 2013, 30 miljoner kronor 2014 och 15 miljoner kronor fr.o.m. 2015 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 1, bet. 2012/134:KU1, rskr. 2012/13:80–88).

Det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig förvaltning, Innovationsrådet, utsågs av regeringen i maj 2011. Rådet har genomfört kartläggning och analys av tillståndsprocessen för täktverksamheter som är en s.k. B-verksamhet. Innovationsrådet har under 2012 påbörjat ett arbete för att utifrån ett helhetsperspektiv utveckla metoder, mätningar och samverkansformer i syfte att effektivisera miljöprövningen. Arbetet har genomförts tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbottens län (länsstyrelsen), Mark- och miljödomstolen i Umeå, Domstolsverket, Bergsstaten, Naturvårdsverket, Umeå kommun och Skellefteå kommun. Innovationsrådets arbete har resulterat i en modell för att identifiera flaskhalsar i miljöprövningsverksamheten och komma till rätta med dessa. Erfarenheter och slutsatser från arbetet har beskrivits i Innovationsrådets sekretariatsrapport Ökad effektivitet i miljö tillståndsprocessen – hur ärendeprocesser kan följas upp och utvecklas över funktions- och myndighetsgränser utifrån en systemsyn.

Genom ett beslut den 25 oktober 2012 uppdrog regeringen åt Länsstyrelsen i Västerbottens län att utveckla och använda metoder, mätningar och samverkansformer för att främja en effektivare miljö tillståndsprocess med bibehållen rättssäkerhet. Arbetet ska utgå från det utvecklingsarbete som har påbörjats av Innovationsrådet under våren 2012. Länsstyrelsen ska arbeta vidare med modellen så att den också omfattar tillstånd om s.k. A-verksamheter, vilket inkluderar gruvverksamhet, och lämna förslag på hur miljöprövningen kan effektiviseras. Länsstyrelsen ska med Innovationsrådets sekretariatsrapport som grund vidareutveckla och använda metoder, mätningar och samverkansformer som redovisas i rapporten. Uppdraget ska omfatta tillståndsprövning av sådana miljöfarliga verksamheter som har beteckningen A och B i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. I uppdraget anges att en viktig utgångspunkt för miljöprövningen är att den inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa utan att rättssäkerheten äventyras. Det finns behov av ett långsiktigt utvecklingsarbete över funktions- och myndighetsgränserna när det gäller att främja en effektivare och rättssäker tillståndsprocess. Metoder, mätningar och sam-

verkansformer behöver utvecklas i syfte att åstadkomma detta. Regeringen arbetar för att miljöprövningar ska bli enklare och effektivare med bibehållen rättssäkerhet. Uppdraget till Länsstyrelsen i Västerbottens län är en fortsatt del av detta arbete. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 november 2014, med en halvtidsrapport senast den 15 oktober 2013.

Utskottet har fått information om att man inom Regeringskansliet håller på att ta fram ett förslag till nya bestämmelser i miljöbalken om miljökonsekvensbeskrivningar (jfr bet. 2011/12: MJU11). Arbetet utgår från de överstyner som har gjorts för att åstadkomma en tydligare lagstiftning som på ett bättre sätt tillgodoser att myndigheters, enskildas och verksamhetsutövarers resurser används där de gör störst miljönytta (se vidare Områden av riksintresse och miljökonsekvensbeskrivningar, SOU 2009:45, och Enklare lagtext om miljökonsekvensbeskrivningar, Ds 2009:65).

Därefter har en promemoria utarbetats inom Miljödepartementet med förslag till ett helt nytt 6 kap. miljöbalken och en miljökonsekvensförordning som gick ut på remiss i augusti 2012. Förslaget i promemorian går ut på att förenkla och effektivisera MKB-förfarandet utan att för den skull göra avkall på miljöskyddet.

Kommissionen lämnade den 26 oktober 2012 lämnat ett förslag till ändring av det s.k. miljökonsekvensbeskrivningsdirektivet, eller MKB-direktivet, som tillämpats i över 25 år (förslag om ändring i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, KOM(2012) 628, 2012/13:FPM27). Förslaget syftar till att skärpa bestämmelserna om miljökonsekvensbedömningens kvalitet, att förbättra samstämmigheten med annan EU-lagstiftning och internationell rätt samt att förenkla procedurerna. Den preliminära svenska inställningen är att en ändring av direktivet inte väsentligen bör avvika från den svenska lagstiftningen på området och från de ändringsförslag som remitterats. Regeringen motsätter sig därför de ändringar i direktivet som innebär sådana väsentliga avvikelser. Ett flertal andra medlemsstater har också framfört kritik mot dessa ändringar. Miljörådet höll den 21 mars 2013 en riktlinjedebatt om förslaget.

Regeringens förslag till ett nytt 6 kap. miljöbalken sammanställs nu inom departementet parallellt med att Europeiska kommissionens förslag om ett reviderat MKB-direktiv förhandlas i Bryssel.

Mineralstrategi m.m.

Genom ett beslut den 21 februari 2013 antog regeringen Sveriges mineralstrategi. Visionen för strategin är att man genom en långsiktigt hållbar användning av landets mineralresurser i samklang med miljö-, natur- och kulturvärden skapar tillväxt i hela landet. Tillväxt inom gruv- och mineralnäringen måste ske med respekt för och i samklang med miljövärden, kulturmiljöer och andra näringar. En långsiktigt hållbar gruv- och mineralnäring tar hand om negativa miljöeffekter som uppstår genom verksamhe-

ten i ett livscykelperspektiv. För att främja en ökad samverkan och synergi mellan gruv- och mineralnäringen och andra näringar föreslås att Länsstyrelsen i Norrbottens län ges i uppdrag att leda ett arbete för att ta fram en vägledning för samråd och kommunikation mellan rennärings- och gruvnäringen under tillståndprocesser för prospektering och brytning. Båda näringarnas branschorganisationer, Sametinget och Bergsstaten, ska ges möjlighet att delta i arbetet. Vidare ges Tillväxtverket i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket ta fram en handbok för kommuner som står inför stora gruvetableringar eller expansioner av befintliga gruv- och täktverksamheter. Handboken ska belysa vilka åtgärder som behöver vidtas av kommunen och fungera som hjälp för kommunen i dialogen med exploitören.

Ett nationellt mineralforum ska inrättas för att följa genomförandet av den svenska mineralstrategin och för att främja dialog mellan aktörerna, ge tillfälle till informations- och kunskapsutbyte och samordna omvärldsbevakning och omvärldsanalys. Forumet ska ledas av näringsministern och ska samla företag inom gruv- och mineralnäringen, kommuner, aktörer som har samordningsansvar för regionalt tillväxtarbete i länen, myndigheter och bransch- och intresseorganisationer som berörs av och bidrar till gruv- och mineralnäringens verksamhet. Slutligen har regeringen gett Sveriges geologiska undersökning i uppdrag att i nära dialog med Naturvårdsverket ta fram en branschspecifik vägledning för prövning av gruvverksamhet. Vägledningen ska vara ett stöd för såväl verksamhetsutövare som myndigheter. Uppdraget ska redovisas i slutet av maj 2013.

Genom beslut den 15 september 2011 uppdrog regeringen åt en särskild utredare att se över av vissa bestämmelser i minerallagen (1991:45). I utredningsbetänkandet Undersökningstillstånd och arbetsplaner (SOU 2012:73) redovisas att minerallagen reglerar undersökning och utvinning av de mineral som är svåra att hitta, s.k. koncessionsmineral, och där undersökning, utvinning och återställande är långsiktiga och kostnadskrävande verksamheter med hög risk för verksamhetsutövaren. Det finns ett starkt allmänt intresse att exploatera landets mineraltillgångar, och detta intresse har historiskt sett varit så starkt att minerallagens bestämmelser om att staten kan ge tillstånd att undersöka och utvinna mineralfyndigheter på någon annans mark har ansetts förenliga med grundlagens förutsättningar för ingrepp i bl.a. markägarens rätt. Den 1 maj 2005 genomfördes emellertid vissa ändringar i minerallagen med syfte att bättre balansera exploateringsintresset mot enskilda sakägares behov.

Det huvudsakliga syftet med översynen har enligt utredningsdirektiven (2011:73) varit att utveckla regelverket så att markägare, sakägare och kommuner med ökad tydlighet och effektivitet ska få information om vad som avses med en undersökning enligt minerallagen. Utredaren föreslår bl.a. att den krets som tillåts överklaga Bergsstatens beslut om undersökningstillstånd och göra invändningar mot en arbetsplan inte ska utvidgas. Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt som berörs av en ansökan ska

dock ges tillfälle att yttra sig över ansökan, vilket inte sker i dag. Bergmästarens tillsyn över undersökningsverksamheten ska utvecklas. Någon prövning av motstående intressen ska inte ske i samband med prövningen av undersökningstillstånd. Skyddet för motstående allmänna intressen ska tillgodoses på annat sätt. Frågan om hur markanvändningsfrågor ska lösas i de fall mineralnäringen och rennäringen inte kan samexistera kan inte lösas inom ramen för prövning av undersökningstillstånd, utan bör lyftas till en högre nivå för en övergripande avvägning. Samernas och rennäringens intressen behandlas i betänkandet. Enligt uppgift från Näringsdepartementet syftar flera av utredarens förslag till att ge renägare tidigare och tydligare information i samband med att arbetsplaner upprättas vid prospektering. Betänkandet remissbehandlas till i mitten av april 2013.

Riksintressen m.m.

I budgetpropositionen för 2013 anförde regeringen att många uppgifter tyder på att tillämpningen av bestämmelserna om områden av riksintresse inte i alla avseenden sker på det sätt som varit avsett (prop. 2012/13:1 utg. omr. 20). Sveriges Kommuner och Landsting har exempelvis i en skrivelse till Miljödepartementet i juni 2012 framfört synpunkter på brister i riksintressesystemets funktion, och Boverket har i rapporten Uppföljning av vissa bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (S2012/4038/PBB) pekat på oklarheter i tillämpningen av riksintressebestämmelserna. Regeringen ser det som angeläget att riksintressesystemet är ändamålsenligt och enkelt att tillämpa i den kommunala planeringen och vid tillståndsprövning. Regeringen konstaterar att det finns behov av en översyn av bestämmelserna om riksintressen och deras tillämpning och har därför för avsikt att tillsätta en utredning. Enligt uppgift övervägs ett kommittédirektiv för närvarande. Beslut kan enligt uppgift förväntas under våren 2013.

När det gäller samernas ställning som urfolk vill utskottet redovisa att riksdagen har beslutat (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69) att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Riksdagen tog därmed också ställning till att judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar skulle erkännas som nationella minoriteter i Sverige. Samerna har därutöver en särskild ställning som urfolk (bet. 2011/12:KU17). Under de senaste åren har det inom folkrätten skett en dynamisk utveckling av framför allt urfolks rätt till självbestämmande, förutsatt att de uppfyller folkrättens kriterier på vad som utgör ett folk. Alla folk som benämner sig själva som urfolk utgör inte folk i folkrättslig mening och saknar därmed rätt till självbestämmande. Det samiska folket utgör emellertid ett sådant folk som i folkrättens mening har rättigheter, inklusive rätten till självbestämmande. Hur det materiella innehållet i självbestämmanderätten ska se ut är dock till stor del en fråga mellan samerna och staten.

Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2012/13: MJ247 (S), 2012/13: MJ290 (S) yrkandena 1–3 och 2012/13: MJ446 (MP). Motionerna bör lämnas utan åtgärd.

Obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring

Tillstånd enligt 16 kap. 3 § miljöbalken får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för att avhjälpa en miljöskada och för de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan leda till. Det är inte obligatoriskt att ställa säkerhet men enligt uppgift från Miljödepartementet ställs regelmässigt sådana krav för gruvverksamheter. Däremot är det obligatoriskt enligt 16 kap. 34 § miljöbalken att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § eller att vidta någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande när det gäller deponering av gruvavfall (prop. 2006/07:95 s. 104). När det gäller säkerhetens kvaliteter kan det konstateras att det krävs att säkerheten är godtagbar för sitt ändamål. I det ligger bl.a. att en bedömning ska göras om t.ex. tillgänglighet och om säkerheten är skyddad i konkurs. Säkerheten prövas av tillståndsmyndigheten. Enligt uppgift från Miljödepartementet övervägs inte frågan om försäkring för närvarande.

Länsstyrelsen i Västerbottens län redovisade i januari 2012 rapporten Tillsynsprojekt – efterbehandling av sulfidmalmsgruvor. Projektets övergripande syfte var att få en helhetsbild och en nulägesanalys av miljöpåverkan från nedlagda gruvor samt att utvärdera vilken effekt de krav som har ställts i provningar och tillsyn har haft på miljön. Det konstateras att det i dag finns nio gruvor i drift i Västerbotten och ett sjuttiototal gruvverksamheter som har brutits och lagts ner under 1900-talet. Dessa nedlagda gruvor är mer eller mindre efterbehandlade. Av de nio gruvorna i drift är alla utom en s.k. sulfidmalmsgruvor. Sulfidmalm bryts för att utvinna koppar, zink, bly, guld och silver. Sulfidmalmsgruvor ger upphov till speciella problem i omgivningen eftersom brytning som sker endast under ett fåtal år ibland kan orsaka miljöproblem under många generationer framåt. När sulfidmalmen kommer i kontakt med luftens syre och med regnvatten oxideras sulfiderna vilket kan ge upphov till försurning och vatten med höga metallhalter. Lakvatten från deponerat gruvavfall håller ofta skadligt höga halter av metaller som zink, koppar, bly, kadmium, krom och arsenik. Lakvattnet kan även ha ett mycket låg pH vilket kan bidra till en ökad försurning av den omgivande miljön.

Många av länets sulfidmalmsgruvor finns enligt rapporten med i Västerbottens lista över de förorenade områden som är i störst behov av efterbehandling. Naturvårdsverket beräknade 2008 att kostnaden för att efterbehandla gamla gruvområden och gruvavfall i Sverige ligger i storleksordningen 2–3 miljarder kronor. En stor del av kostnaden beräknas tillfalla staten då ingen ansvarig för många äldre gruvområden går att nå.

Enligt rapporten bör det utredas hur ett gruvprojekts ekonomi och lönsamhet kan få större betydelse vid tillståndsprovning i mark- och miljödomstolarna.

Utskottet förutsätter att regeringen ägnar frågor om avfallshantering och efterbehandling av gruvverksamhet vederbörlig uppmärksamhet och vid behov vidtar de åtgärder som kan anses vara nödvändiga. Utöver detta uttalande är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 2012/13:N306 (MP) yrkande 7. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Översyn av miljöbalken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S, V) om översyn av miljöbalken och om nationella riktlinjer för spillskydd.

Jämför reservationerna 4 (S) och 5 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2012/13: MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 bör regeringen återkomma med direktiv för översyn av miljöbalken. Medborgares och organisationers möjlighet till information och inflytande vid avverkningar måste stärkas. Samrådsparagrafen i miljöbalken är generell utformad och gäller samtliga skogsbruksåtgärder som väsentligt ändrar naturmiljön. I praktiken sker dock inget samråd vid de flesta slutavverkningar och i de fall det sker är normalfallet att skogsvårdslagens regler tillämpas. Vänsterpartiet anser att samråd ska ske vid samtliga slutavverkningar.

Regeringen bör enligt kommittémotion 2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18 ta initiativ till att nationella riktlinjer för spillskydd tas fram. Dagligen hanteras stora mängder smörjmedel och kemikalier i industrin och på andra ställen i samhället. Dessa ämnen kan utgöra ett hot mot miljön om de inte hanteras rätt, och i miljöbalken finns bestämmelser som ställer krav på den dagliga driften av miljöfarliga verksamheter.

Utskottets ställningstagande

Som anges i kommittémotion 2012/13: MJ313 (V) yrkande 7 gäller samrådsparagrafen i 12 kap. 6 § miljöbalken även för skogsbruksåtgärder. I 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) anges att skogsmarkens ägare ska underrätta Skogsstyrelsen om viss avverkning m.m. och i 15 a § samma förordning hänvisas till bestämmelsen i 12 kap. 6 § miljöbalken. Det innebär att en markägare måste anses ha fullgjort samrådsplikten om man har

underrättat Skogsstyrelsen om avverkning. Det är alltså riktigt som anges i motionsförslaget att skogsvårdslagens (1979:429) regler tillämpas, men det är i enlighet med gällande regelverk.

När det gäller frågan om ökade möjligheter för medborgares och organisationers möjlighet till information och inflytande vid avverkningar finns det ett pågående rättsfall som gäller Sveriges införlivande av Århuskonventionen (FN/ECE:s konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och rättslig prövning i miljöfrågor). Ett beslut om avverkning som fattats av Skogsstyrelsen överklagades av Naturskyddsföreningen med hänvisning till att Århuskonventionen ger organisationer möjlighet till detta. Förvaltningsdomstolen slog fast att naturvårdsorganisationer har rätt att överklaga avverkningar med hänvisning till Århuskonventionen. Skogsstyrelsen överklagade det beslutet, och kammarrätten upphävde förvaltningsrättens dom och avvisade Naturskyddsföreningens överklagande av Skogsstyrelsens beslut. Naturskyddsföreningen har överklagat till Högsta förvaltningsdomstolen som nyligen har beviljat prövningstillstånd. Det innebär att den rättsliga prövningen ännu inte är avslutad.

Utskottet har tidigare redovisat att Miljömålsberedningen i mars 2012 överlämnade delbetänkandet Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15). Beredningen avser den 15 juni 2013 lämna en delrapport med inriktning på vissa utredningsfrågor, bl.a. om hur arbetet med skydd och skötsel av landområden bedrivs, om det finns behov av förändringar av nuvarande styrning av skogsbruket för att bättre nå de miljöpolitiska målen, om den nuvarande skogsvårdslagen försvårar för andra former av skogsbruk än trakthyggesbruk och hur miljöhänsynen i skogsbruket kan utvecklas. Utredningsarbetet ska bedrivas i nära samarbete med det arbete som redan pågår inom Skogsstyrelsen med att se över föreskrifter och allmänna råd till 30 § skogsvårdslagen om hänsyn till naturvården i skogsbruket. Uppdraget ska slutredovisas den 15 juni 2014.

Utskottet anser att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Kommittémotion 2012/13: MJ313 (V) yrkande 7 bör därför avslås.

Miljöministern anförde den 30 maj 2012 i svar på fråga 2011/12:593 om att införa nationella riktlinjer för spillskydd att det i miljöbalken finns bestämmelser som ställer krav på den dagliga driften av miljöfarliga verksamheter och som också träffar olika former av spill. Bestämmelserna om krav på egenkontroll innebär att den som bedriver en verksamhet som kan medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön, fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Den som bedriver sådan verksamhet ska också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens påverkan på miljön.

För att skydda människors hälsa och miljö gäller krav på tillstånd för att bedriva vissa miljöfarliga verksamheter. En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet ska i förekommande fall innehålla bl.a. bestämmelser om villkor om utsläpp och bästa möjliga teknik som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan på grund av föroreningar samt de övriga villkor som behövs för att förhindra skada på eller olägenhet för omgivningen. Domen ska också innehålla de villkor som behövs för verksamhetens hantering av kemiska produkter om hanteringen kan medföra olägenhet för den yttre miljön. Slutligen har tillsynsmyndigheterna en viktig roll när det gäller att se till att miljöbalkens regler efterlevs.

Miljöministern uttalade att hon anser att miljöbalkens nuvarande regler på området ger ett gott skydd för att hantera denna fråga. Hon kommer dock att följa frågan i kontakt med tillsynsmyndigheterna. Utskottet avstyrker med denna redovisning kommittémotion 2012/13:MJ455 (S) yrkande 18.

Naturens rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (MP) om naturens rättigheter.

Motionen

Enligt motion 2012/13:MJ448 av Valter Mutt och Annika Lillemets (båda MP) bör regeringen tillsätta en utredning med uppgift att ta fram ett förslag på hur naturens rättigheter kan integreras i svensk lagstiftning. Hittillsvarande lagstiftning har utgått från att någon – stat, företag eller privatpersoner m.fl. – äger naturen och inom vissa gränser fritt kan bruka den, vilket i praktiken ofta inneburit att den har åsamkats skador. Miljölagstiftning handlar vanligen om att medge en viss nivå av naturskadlig verksamhet, snarare än att restaurera ekosystem eller att vidta förebyggande åtgärder. Att tillerkänna naturen och dess ekosystem oförytterliga rättigheter innebär en omvänd syn och medför att miljöorganisationer, ortsbefolkning, lokala politiker m.fl. kan föra naturens talan.

Utskottets ställningstagande

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken syftar bestämmelserna i balken till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Vidare ska miljöbalken tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan, att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyd-

das och vårdas, att den biologiska mångfalden bevaras, att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, samt att återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås. Enligt portalparagrafen (1 kap. 1 §) ska samtliga bestämmelser i miljöbalken tillämpas på det sätt som bäst främjar en hållbar utveckling (prop. 1997/98:45).

Vidare får enligt 16 kap. 3 § miljöbalken en ideell förening eller en annan juridisk person överklaga domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens m.m. enligt balken. Den juridiska personen ska till huvudsakligt ändamål ha att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, inte vara vinstdrivande, ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och ha minst 100 medlemmar eller på annat sätt visat att verksamheten har allmänhetens stöd.

Århuskonventionen är en FN-konvention om tillgång till information i miljöfrågor, om allmänhetens deltagande i beslutsprocesser som rör miljön och tillgång till överprövning i miljöfrågor (prop. 2004/05:65, bet. 2004/05: MJU11, rskr. 2004/05:193). Den medger en ökad möjlighet för allmänheten att påverka och delta i beslut om miljön. Århuskonventionen kopplar även samman frågor om miljö och mänskliga rättigheter på det sättet att det i inledningen anges att ”parterna i denna konvention [...] erkänner att ett tillfredsställande miljöskydd är väsentligt för människornas välbefinnande och åtnjutande av grundläggande mänskliga rättigheter, inbegripet rätten till själva livet”.

Av balkens förarbeten framgår (prop. 1997/98:45 s. 154) att miljöbalken inte bara ska ses som en omfattande teknisk lagstiftningsreform utan som en nödvändig utveckling av det grundläggande och centrala verktyget i miljöarbetet i en tid när miljöpolitiken förändras snabbt och hela tiden ställs inför nya utmaningar. För att lagstiftningen ska kunna fungera effektivt krävs att det finns tydliga mål för miljöpolitiken. När det gäller frågan om vilka miljöpolitiska mål som bör ingå i balken kan det först konstateras att även om lagstiftningen har en central roll är den inte det enda instrumentet för att realisera en ekologiskt hållbar utveckling (s. 166). Kunskaper om miljöproblem och den enskildes engagemang i miljöfrågorna, ekonomiska förutsättningar m.m. är också avgörande för att målen ska kunna nås.

Utskottet konstaterar att miljöbalken innehåller flera miljörättsliga principer som innebär skydd för naturen, både för människans skull och för naturen i sig, t.ex. försiktighetsprincipen och lokaliseringsprincipen. Vidare har t.ex. natur- och miljöskyddsföreningar rätt att överklaga beslut om tillstånd och dispenser enligt 16 kap. 13 § miljöbalken. Utskottet avstyrker därför motion 2012/13: MJ448 (MP) i den mån den inte tillgodosetts med det som anförts.

Terrängkörningslagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S, C) om undantag från förbud mot terrängkörning för stödutfodring av vilt och om ökade kontroller. Jämför reservation 6 (S, MP, V).

Motionerna

Enligt motion 2012/13: MJ394 av Erik A Eriksson och Johan Hedin (båda C) bör körning i terräng med motordrivet fordon möjliggöras för att stödutfodra vilt. Enligt terrängkörningslagen är körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk förbjuden i hela landet. Lagen behöver ses över, så att viltvården läggs till som skäl för undantag från terrängkörningslagen. Den som utfodrar vilda djur ska kunna använda fyrhjuling, ett slags terrängfordon, för att under vintertid t.ex. frakta ensilagebalar åt viltet. Under kalla och snörika vintrar drabbas klövviltet mycket hårt då de får mycket svårt att komma åt föda.

Motionärerna i kommittémotion 2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 46 är oroade för att ökande terrängkörning i fjällen sliter på vårt världsarv. Användningen av terrängfordon har ökat markant i fjällen, och ökad tillsyn krävs för att utföra kontroller av brott mot terrängkörningslagen.

Utskottets ställningstagande

Enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313) är körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk förbjuden i hela landet på barmark och på snötäckt skogsmark med plant- eller ungskog, om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skada på skogen, och på snötäckt jordbruksmark om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skada på marken. Inom de delar av fjällområdet som regeringen bestämmer är körning i terräng med motordrivet fordon förbjuden även på annan mark än som anges i första stycket. Länsstyrelsen eller kommunen kan även i andra fall besluta om förbud mot terrängkörning (15 § terrängkörningsförordningen och 3 § terrängkörningslagen).

Enligt Naturvårdsverkets handbok Terrängkörning är terrängkörningslagen en förbudslag som syftar till att skydda allmänna intressen mot skador och störningar som orsakas av trafik med motordrivna fordon. Som nämnts förbjuder den generellt sett körning i terräng på barmark samt viss körning i snötäckt terräng. Lagen syftar således till att skydda mark och vegetation mot skador samt till att minska störningar på fauna och friluftsliv. Lagen riktar sig till alla som kör i terrängen, även till den som avser att köra på sin egen mark.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 framgår att Nationella snöskoterrådet bildades 2007 genom en överenskommelse mellan Vägverket (numera Trafikverket respektive Transportstyrelsen), Naturvårdsverket, Rikspolisstyrelsen m.fl. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utvärdera Snöskoterrådets arbete och föreslå hur arbetet med de snöskoterrelaterade frågorna ska drivas vidare. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2013.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 framgår vidare att anslaget 1:3 får användas för samebyarnas arbete för att ta fram terrängkörningsplaner och för att genomföra planerna (genom att medel betalas ut till länsstyrelserna i fjällänen).

Länsstyrelsen Västerbotten redovisade den 15 oktober 2012 ett regeringsuppdrag om samebyars terrängkörningsplaner och behov av markförstärkningsåtgärder i fjällen. För att skapa en bild av behovet av skadebegränsande åtgärder, men också av hur lång tid och vilka resurser som kan krävas för att genomföra de högst prioriterade åtgärderna har Länsstyrelsen i Västerbottens län fått i uppdrag att utvärdera de hittills avsatta medlen för samebyars terrängkörningsplaner och markförstärkningsåtgärder i fjällen. Utvärderingen av de hittills avsatta medlen visar att 30 av Sveriges 33 fjällsamebyar har ansökt om och beviljats medel för att arbeta fram terrängkörningsplaner. En terrängkörningsplan har varit ett krav för att kunna söka medel för markförstärkningsåtgärder.

Miljömålet Storslagen fjällmiljö innebär att fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden (jfr bet. 2011/12:MJU14). Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. Delmålet innefattar frågor om skador på mark och vegetation, buller, natur- och kulturvärden och åtgärdsprogram för hotade arter.

Miljömålsberedningen har i delbetänkandet Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) föreslagit att regeringen ska ge ansvarig myndighet i uppdrag att utveckla strategier och etappmål för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö (SOU 2012:15). Därför förbereder Regeringskansliet nu ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås. Uppdraget kommer enligt uppgift att beslutas under våren 2013. Terrängkörningsfrågorna ingår i arbetet med Storslagen fjällmiljö. Naturvårdsverket har i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2012 bl.a. pekat på den påverkan på mark och vegetation som användningen av terrängfordon innebär. Frågan kommer således att omfattas av det kommande uppdraget till Naturvårdsverket. Någon anledning för utskottet att föregripa det pågående arbetet finns inte, varför motion 2012/13:MJ394 (C) och kommittémotion 2012/13:MJ455 (S) yrkande 46 bör lämnas utan åtgärd.

Inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (MP) om att skärpa miljöbalken och om att se över rättssystemet vid tillämpning av miljöbalken när det gäller människor som drabbats av inomhusmiljöproblem.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionerna

Enligt motion 2012/13:MJ319 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 bör man utreda hur man genom att skärpa miljöbalken kan ge ett starkare stöd till dem som drabbas av inomhusmiljöproblem. Det tar för lång tid att driva rättsfall om inomhusmiljö och kompetensen hos rättsinstanser om inomhusmiljö bedöms vara låg. Den rättsliga ställningen för dem som drabbas av de olika inomhusmiljöproblem bör stärkas. Vidare bör rättssystemet ses över vid tillämpning av miljöbalken när det gäller människor som drabbats av inomhusmiljöproblem och som försöker driva rättsfall (yrkande 2). Det är svårt för drabbade att bevisa att problemen för hälsan har bostaden som orsak. Det regeringsuppdrag som Statens folkhälsoinstitut fått, att utreda behovet av fler rökfria miljöer och problem med passiv rökning, omfattar endast tobakslagen. Sammantaget finns ett stort behov av en översyn av miljöbalken när det gäller ohälsosam inomhusmiljön och passiv rökning från grannar i bostäder.

Utskottets ställningstagande

Socialstyrelsen har ansvar för frågor som gäller hälsoskydd enligt miljöbalken. Enligt 3 kap. 11 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Socialstyrelsen ge kommunernas miljöförvaltningar tillsynsvägledning i frågor om bl.a. hälsoskydd i bostäder och lokaler m.m. enligt 9 kap. miljöbalken. I sin roll som tillsynsvägledande myndighet inom hälsoskydd har Socialstyrelsen publicerat ett flertal allmänna råd, meddelandeblad, handböcker och andra kunskapsunderlag. Socialstyrelsen har meddelat allmänna råd som rör bl.a. radon i inomhusluft (SOSFS 1999:22), ventilation (SOSFS 1999:25) och buller inomhus (SOSFS 2005:6). Myndigheten följer också upp och utvärderar hur miljöbalken och allmänna råd tillämpas och tar också initiativ till nationella tillsynsprojekt inom hälsoskydd där kommunerna inbjuds att delta. Socialstyrelsen tar även fram en särskild miljöhälsoinventariell rapport vart fjärde år där bl.a. frågor som rör inomhusmiljöns betydelse för hälsan beskrivs. Myndigheten ska även enligt sin instruktion verka för att generationsmålet för miljöarbetet nås genom att följa upp, utvärdera och sprida kunskap om hur människors hälsa ska utsättas för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva påverkan på människors hälsa främjas samt vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Boverket har ansvar för att samordna, följa upp och rapportera frågor om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Boverket har gjort en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och innemiljö. Särskilt fokus har lagts på att få fram underlag om skador och bristande underhåll samt uppgifter för utveckling av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. En sammanfattning av denna finns på Boverkets webbplats, Så mår våra hus.

Genom ett beslut den 24 januari 2013 har regeringen uppdragit åt en särskild utredare att se över hur planläggning och lovgivning enligt plan- och bygglagen (2010:900) bättre kan samordnas med prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om buller. Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2013.

Regeringen uppdrog genom ett beslut den 1 mars 2012 åt Statens folkhälsoinstitut att 2012–2013 utreda och analysera förekomsten av passiv rökning på allmänna platser, i synnerhet där barn vistas, och att lämna förslag på åtgärder för att ytterligare minska den passiva rökningen på dessa platser. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2013. Vad gäller specifikt passiv rökning från grannar i bostäder finns enligt uppgift från Socialdepartementet inte något pågående arbete att redovisa för närvarande.

I miljöbalken understryks verksamhetsutövarnas eget ansvar för att hålla sig underrättade om miljöproblem och vidta åtgärder om det behövs. Det gäller även fastighetsägare. Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska enligt 2 kap. 2 § miljöbalken skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

I de allmänna hänsynsreglerna (2 kap. miljöbalken) ingår kunskapskravet, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen (prop. 1997/98:45). Med kunskapskravet avses att fastighetsägaren ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamheten och dess omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter. Enligt försiktighetsprincipen ska fastighetsägaren vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av produktvalsprincipen följer att fastighetsägaren ska undvika att använda sådana kemiska produkter som kan medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med mindre skadliga produkter.

I 9 kap. 9 § miljöbalken finns särskilda hälsoskyddskrav för bostäder och lokaler. De innebär att bostäder ska vara ett skydd mot störningar som kan medföra olägenhet för människors hälsa och skötas så att olägenheter inte uppstår. Värme, kyla, drag, fukt, buller, luftföroreningar, radon och mögel och andra liknande faktorer kan enligt uppgift utgöra en störning. Vad som sedan ska anses utgöra en olägenhet kan variera för bostäder och lokaler av olika slag och även bero på om det finns boende som tillhör en

känslig grupp. I förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns fler bestämmelser om hälsoskyddskrav i bostäder och lokaler.

Den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskydd är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken.

Civilutskottet har nyligen redovisat (bet. 2012/13:CU9) att problemen med brister i inomhusmiljön i byggnadsbeståndet, och då kanske framför allt i delar av bostadsbeståndet, har fått stor uppmärksamhet under de senaste årtiondena. Ett flertal undersökningar, utredningar och forskningsprojekt har tagit upp olika aspekter på problemen och hur de kan bemötas. Flera statliga myndigheter är på olika sätt engagerade i frågor med betydelse för inomhusmiljön. Det gäller inte minst Boverkets arbete med att se över byggregler och ge ut allmänna råd. Boverket har också genomfört en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (Betsi). Huvudrapporten Så mår våra hus överlämnades till regeringen 2009. Därefter har ett antal mer detaljerade fördjupningsrapporter redovisats. Enligt civilutskottet är det väl känt att dålig ventilation, fukt och mögel kan bidra till allergier och andra hälsoproblem. Frågor om möjligheten att utveckla nationella regler och insatser med betydelse för inomhusmiljön har uppmärksamats av Kemikalieinspektionen i flera sammanhang under de senaste åren. Det gäller bl.a. ett pågående arbete med myndighetens regeringsuppdrag att utforma en handlingsplan för en giftfri vardag (M2010/4986/Kk). Civilutskottet konstaterar sammanfattningsvis att det pågår ett omfattande arbete med inriktning på frågor med betydelse för byggnaders inomhusmiljö.

Utskottet anser mot denna bakgrund inte att det finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2012/13: MJ319 (MP) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP, FP, C, SD, KD, V) om övergripande miljöfrågor som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2012/13: MJU10 Landsbygdspolitik m.m., 2011/12: MJU16 Avfall och kretslopp, 2011/12: MJU14 Naturvård och biologisk mångfald, 2011/12: MJU11 Övergripande miljöfrågor m.m., 2011/12:

MJU2 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2011/12:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, 2010/11:MJU23 Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft, 2010/11:MJU12 Klimatpolitik m.m. och 2010/11:MJU10 Övergripande miljöfrågor m.m. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Miljömålen, punkt 1 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ460 av Sven Britton m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion 2012/13:MJ442 av Jennie Nilsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Regeringen bör skyndsamt bereda Miljömålsberedningens förslag till ett nytt etappmål för Giftfri miljö som handlar om ökad miljöhänsyn i läkemedelsanvändningen. Nästan alla läkemedel som intas utsöndras i avföring eller urin, antingen som intakta substanser eller nedbrutna i mindre beståndsdelar. Allt återfinns slutligen i avloppsvattnet. De läkemedelsrester som tar sig igenom reningsverken påverkar de vattenlevande djuren och växterna, men det finns ännu ganska sparsam kunskap om hur stor påverkan de har. Många läkemedel är svårnedbrutna och kommer att finnas kvar under lång tid.

Vid sidan av insatser för att minska överförbrukning av läkemedel är det angeläget att öka resurserna till forskning kring läkemedelsresters miljöpåverkan. Syftet är att ta reda på vilken effekt läkemedel som kommer ut i naturen via avloppsvatten kan ha på växter, djur och människor. Det behövs också en ökad teknikutveckling för att reducera halterna av läkemedel i avloppsvattnet och en större användning av de förbättrade reningsmetoder som redan i dag står till buds.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Miljöprövningar, punkt 2 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13: MJ446 av Jonas Eriksson och Bodil Ceballos (båda MP) och

2012/13: N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7 och

avslår motion

2012/13: MJ290 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Minerallagstiftningen kom till i en tid då staten hade intresse av att reglera mineralutvinningen till förmån för statens ekonomiska, industriella och militära intressen. Minerallagen är inriktad på exploatering och har inte följt med i utvecklingen. Detsamma gäller miljöbalkens tillämpning vid prövning av tillstånd för gruvdrift.

Mycket av det prospekteringsarbete som bedrivs i dag sker inom renskötseområdet. I vissa fall leder dessa prospekteringar till etablering av gruvor inom områden som är viktiga för rennäringen, övrig samisk markanvändning och kultur.

Samebyarna har historiskt sett haft invändningar mot hur verksamheter, som t.ex. gruvor, dammar, vindkraftverk, utvinning av olja och gas, samt skogsbruk, har planerats, fastställts och genomförts.

Sveriges riksdag och regering har uttalat att samerna utgör en ursprungsbefolkning i Sverige som är lika gammal eller äldre än landets majoritetsbefolkning. Denna urfolksdefinition ger samerna en särställning i folkrättslig mening. Enligt artikel 132 i den av FN antagna urfolksdefinitionen har urfolken rätt till sin mark, sina territorier och sina resurser, för att behålla sin kultur, sin rätt till erkännande av deras olika identiteter, sin rätt till självstyre och självbestämmande, och rätt att tillfrågas om samtycke i beslut som kan påverka dem.

Vi ser ett behov av gemensam samlad översyn och modernisering av minerallagen och miljöbalken med syfte att stärka miljöhänsyn, mål om effektiv resurshushållning och kretslopp samt stärka samernas intressen.

Ytterligare ett skäl för en översyn är att säkra att finansiell täckning finns för ansvarsåtaganden. Om ett gruvföretag går i konkurs kan staten stå med en gruva som läcker föroreningar och kräver återställningskostnader. Naturvårdsverket har påpekat att man behöver ställa högre krav på lönsamhetsbedömningar enligt minerallagen så att även beräknade kostnader för efterbehandling omfattas. Man bör också utreda möjligheterna och

konsekvenserna av en för gruvbolagen obligatorisk försäkring som tar deras kostnader i de fall de inte själva klarar av att återställa eller sanera efter sin verksamhet.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Miljöinvesteringar, punkt 3 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ247 av Louise Malmström (S).

Ställningstagande

För stora företag kan de långa handläggningstiderna inom miljölagstiftningens område försvåra investeringar som skulle vara miljömässigt fördelaktiga. Med en genomsnittlig processtid på fyra år hinner t.ex. utländska investerare tröttna och välja ett annat land än Sverige att etablera sig i, och all väntetid kostar pengar.

För små företag kan det i stället vara de stora investeringskostnaderna som sätter stopp. Ofta törs man inte göra de investeringar som krävs för att bli mer miljövänlig om avskrivningstiderna är så långa att man inte ens är säker på att företaget överlever den tid det handlar om.

Det finns därför anledning att se över hur handläggningstiderna inom miljölagstiftningens område kan förkortas och hur man kan stimulera små företag att ta steget att göra miljöförbättrande investeringar. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Översyn av miljöbalken m.m., punkt 4 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18 och

avslår motion

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Dagligen hanteras stora mängder smörjmedel och kemikalier i industrin och på andra ställen i samhället som är nödvändiga för verksamheten. Dessa ämnen kan emellertid utgöra ett hot mot miljön om de inte hanteras rätt. I miljöbalken finns bestämmelser som ställer krav på den dagliga driften av miljöfarliga verksamheter. Företag ska ha ett tillstånd och bedriva egenkontroll.

Vi står bakom grundidén med systemet men det bör kompletteras för att göra det enklare för företagen att veta att de gör rätt och följer de åtaganden som deras miljötillstånd innefattar. Detta kan göras genom nationella riktlinjer för spillskydd och hantering av farliga ämnen. För spillskydd finns i dag inte ens en statligt sanktionerad märkning. En nationell standard skulle undanröja risken för skillnader i tolkning av regelverk och tillstånd hos tillsynsmyndigheterna och industrin.

För att göra det enklare för alla att göra rätt bör regeringen ta fram nationella riktlinjer för spillskydd. De kan också skapa statistiskt underlag för att bättre bekämpa spill vid daglig drift. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Översyn av miljöbalken m.m., punkt 4 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkranz m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Medborgare och organisationers möjlighet till information och inflytande vid avverkningar måste stärkas. Samrådsparagrafen i miljöbalken är generellt utformad och gäller samtliga skogsbruksåtgärder som väsentligt ändrar naturmiljön. I praktiken sker dock inget samråd vid de flesta slutavverkningar, och i de fall det sker är normalfallet att skogsvårdslagens regler tillämpas. Vänsterpartiet anser att samråd ska ske vid samtliga slutavverkningar. För att stärka de sociala och biologiska värdena i skogen behövs en ny lagstiftning som i första hand samlas under miljöbalken.

Regeringen bör återkomma med direktiv till en översyn av miljöbalken som verkar i en sådan riktning. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Terrängkörningslagen m.m., punkt 6 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 46 och avslår motion

2012/13: MJ394 av Erik A Eriksson och Johan Hedin (båda C).

Ställningstagande

Vi är oroad för att ökande terrängkörning i fjällen sliter på vårt världsarv. Användningen av terrängfordon har ökat markant i fjällen de senaste 25 åren, enligt en sammanställning som Sifo gjort. Vi tror att en ökad tillsyn för att utföra kontroller av brott mot terrängkörningslagen och riktade informationsinsatser är nödvändiga.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Inomhusmiljö, punkt 7 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13: MJ319 av Jan Lindholm (MP) yrkande 2 och avslår motion

2012/13: MJ319 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Erfarenhet från bl.a. Astma- och Allergiförbundet visar att de som drabbas av inomhusmiljöproblem (bl.a. fukt, mögel och kemiska emissioner) i flerbo- stadshus ofta har svårt att få hjälp i tid. De hinner bli besvärande sjuka, och ju längre de bor kvar i bostaden desto allvarligare drabbas hälsan. En bidragande orsak till fastighetsägarnas ointresse kan vara att miljökontoren inte ställer tillräckliga krav. Miljökontoren litar oftast på att egenkontrollen

fungerar och att de undersökningar som fastighetsägaren gör är korrekta, men dessa undersökningar är inte opartiska. Tillsynsmyndigheten gör sällan egna undersökningar eller kontroller av att åtgärder utförts korrekt.

Det tar också lång tid att driva rättsfall om inomhusmiljö, och kompetensen hos rättsinstanser om inomhusmiljö bedöms vara låg. De drabbade tvingas själva driva såväl det juridiska förarbetet till processen som själva den rättsliga processen, vilket kan försätta dem i en svår ekonomisk situation.

Det är svårt för drabbade att bevisa att problemen för hälsan har bostaden som orsak. Enligt de drabbade är det även svårt att hitta kompetenta jurister som kan frågorna, och när någon framgångsrikt företräder de drabbade köps de upp av de stora fastighetsbolagen och blir därmed jäviga liksom hela deras byrå.

Det är även svårt för drabbade att få underlag från miljömedicinsk klinik eftersom de inte skriver underlag till patienter som driver rättsprocesser.

Sammantaget finns ett stort behov av en översyn av miljöbalken när det gäller ohälsosam inomhusmiljön. En sådan översyn bör omfatta såväl miljöbalkens regler på området som en översyn av rättssystemet vid tillämpningen (kompetens, handläggningstider m.m.) för dem som försöker driva rättsfall. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (S)

Matilda Ernkran (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Kristina Nilsson (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (V)

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:T505 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska flygbullret.

2012/13: MJ247 av Louise Malmström (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över handläggningstiderna och villkoren för företag som vill göra miljöinvesteringar.

2012/13: MJ286 av Lise Nordin (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera det kommunala vindkraftsvetot.

2012/13: MJ290 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka branschkunskapen hos prövnings- och remissmyndigheter för att få snabbare handläggning och ökat fokus på väsentliga miljöfrågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utarbeta ett bättre samrådsförfarande mellan markägare, kolliderande intressen och gruvindustrin samt genomföra försök med en opartisk medlare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utarbeta en vägledning för hur domstolar ska hantera prövningar vad gäller tid för remissvar, antal remissomgångar och utformning av remissyttranden.

2012/13: MJ313 av Jens Holm m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med direktiv för översyn av miljöbalken.

2012/13: MJ319 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur man genom att skärpa miljöbalken kan ge ett starkare stöd till dem som drabbas av inommiljöproblem.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av rättssystemet vid tillämpning av miljöbalken när det gäller människor som drabbats av inomhusmiljöproblem och som försöker driva rättsfall.

2012/13: MJ324 av Göran Lindell (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förenklingar av myndighetsprövning för etablering och drift av mindre biogasanläggningar.

2012/13: MJ339 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över gränsvärdet för buller från vindkraftverk.

2012/13: MJ343 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vid lämpligt tillfälle utreda förutsättningarna för en myndighet för markanvändningsfrågor.

2012/13: MJ344 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över tillståndprocesser och tillsyn vid gårdsbaserad biogasproduktion.

2012/13: MJ394 av Erik A Eriksson och Johan Hedin (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra körning i terräng med motordrivna fordon för att stödutfodra vilt.

2012/13: MJ424 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska avveckla det kommunala vetot för vindkraftsetableringar.

2012/13: MJ426 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av skotertrafiken som bl.a. kan ge svar på hur finansiering och planering kan ske nationellt.

2012/13: MJ429 av Josef Fransson och Tony Wiklander (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i terrängkörningslagen.

2012/13: MJ432 av Hans Ekström och Peter Persson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en förenkling av processer för att fastställa ekonomiskt ansvar vid marksanering.

2012/13: MJ442 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för lokalt och regionalt miljöarbete.

2012/13: MJ446 av Jonas Eriksson och Bodil Ceballos (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samlad översyn av minerallagen och miljöbalken i syfte att stärka miljöhänsyn och samernas intressen.

2012/13: MJ448 av Valter Mutt och Annika Lillemets (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att ta fram ett förslag på hur naturens rättigheter kan integreras i svensk lagstiftning.

2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring möjligheten att ta ut en avgift på miljöfarlig verksamhet vars intäkter sedan placeras i en fond vilken kan betala kostnader för marksanering i de fall där förorenaren inte kunnat ställas som ansvarig.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att nationella riktlinjer för spillskydd tas fram.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad tillsyn genom kontroller avseende brott mot terrängkörningslagen tillsammans med riktade informationsinsatser.

2012/13: MJ460 av Sven Britton m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör bereda Miljömålsberedningens förslag på nytt etappmål för Giftfri miljö som handlar om ökad miljöhänsyn i läkemedelsanvändningen.

2012/13: N300 av Kent Persson m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunalt veto.

2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring.

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättning för förlorat värde på fastigheter vid uppförande av vindkraftverk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av de ekonomiska konsekvenserna för fastighetsägare vid uppförande av vindkraftverk.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8

Motion	Motionärer	Yrkanden
8. Motitioner som bereds förenklat		
2012/13:T505	Annika Lillemets m.fl. (MP)	10
2012/13:MJ286	Lise Nordin (MP)	
2012/13:MJ324	Göran Lindell (C)	
2012/13:MJ339	Lars Gustafsson (KD)	
2012/13:MJ343	Lars Tysklind (FP)	
2012/13:MJ344	Lars Tysklind (FP)	
2012/13:MJ424	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	20
2012/13:MJ426	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	7
2012/13:MJ429	Josef Fransson och Tony Wiklander (båda SD)	
2012/13:MJ432	Hans Ekström och Peter Persson (båda S)	
2012/13:MJ455	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	17
2012/13:N300	Kent Persson m.fl. (V)	7
2012/13:N344	Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD)	5 och 6